

A Fővárosi Ítéltőábla a dr. Kisházi János ügyvéd által képviselt felperesnek, a Burai-Kovács, Perlaki, Stanka, Szikla és Társai Ügyvédi Iroda; ügyintéző: dr. Szikla Gergely ügyvéd által képviselt alperes ellen, szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében, a Balassagyarmati Törvényszék 2017. június 14. napján meghozott, 20.P.20.431/2016/22. számú ítélete ellen, a felperes részéről 24. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltőábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a kiegészítéssel hagyja helyben, hogy a le nem rótt 180.000 (száznolcvanezer) forint kereseti illetéket az állam viseli.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 25.400 (huszonötezer-négyszáz) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 240.000 (kétszáznegyvenezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes mint adós 2008. május 31-én svájci frank alapú kölcsönszerződést kötött az alperessel mint hitelezővel. A szerződés szerint a kölcsön összege 3.000.000 forint, futamideje 120 hónap, a teljes hiteldíj mutató (THM) évi 13,4 %, a törlesztőrészek összege 42.854 forint. A kölcsönszerződés 7. pontja azt tartalmazza, hogy a „Deviza alapú finanszírozás esetén a törlesztőrészek forintban fizetendő összege a devizanem árfolyam és a kamat alakulásától függően változhat. Ennek jelentős kockázata abban rejlik, hogy a forint leértékelődése nemcsak az esedékes törlesztőrészek növekedését eredményezheti, de a teljes hátralévő tartozást is növeli. A hitelszerződés lejárat előtti megszűnése vagy módosulása esetén a teljes hátralévő tőketartozást érintő árfolyam-különbözet egy összegben esedékessé válik. Adós kijelenti, hogy tudatában van a deviza alapú finanszírozás fokozott kockázatának, s vállalja ennek következményeit.”

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy a kölcsönszerződés érvénytelen. Kérte továbbá, hogy a bíróság határozatának meghozataláig nyilvánítsa hatályossá a szerződést, a felperes kölcsönszerződésből eredő tartozásának összegét 504.100 forintban állapítsa meg, és engedélyezze, hogy tartozását 13 hónapi részletekben teljesítse. Az érvénytelenség okaként azt jelölte meg, hogy az alperes sem a szerződés 7. pontjában, sem más módon nem tájékoztatta megfelelően az árfolyamváltozás kockázatáról. Előadta, hogy az alperestől kapott tájékoztatás nem volt tényleges és teljes körű. Az volt az álláspontja, hogy megfelelő tájékoztatás hiányában a kölcsönszerződésnek az árfolyamváltozás kockázatát kizárólag a felperesre hárító feltételei tisztességtelenek, ez pedig a teljes szerződés érvénytelenségét eredményezi.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására és a felperes perköltségben marasztalására irányult. Hivatkozott arra, hogy az árfolyamváltozás kockázatáról adott tájékoztatása megfelelt a jogszabályi előírásoknak, ezért az árfolyamváltozás kockázatát a felperesre hárító szerződési feltételek nem tisztességtelenek. Kiemelte, hogy a szerződés 7. pontjába foglalt tájékoztatásból a felperes nem gondolhatta, hogy az árfolyamváltozás kockázata nem valós, vagy az csak korlátozott mértékben terheli őt.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 50.000 forint + ÁFA perköltséget. Ítéletének indokolásában úgy foglalt állást, hogy az alperes a kölcsönszerződés 7. pontjában a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseiben, valamint a Kúria 6/2013. Polgári jogegységi határozatában foglaltaknak megfelelő tájékoztatást adott a felperesnek az árfolyamváltozás kockázatáról. Hangsúlyozta, hogy a tájékoztatás világos és érthető, az nem csupán a törlesztőrészletekre vonatkozott, hanem a teljes tőkeösszegre is kiterjedt. Kifejtette, hogy az árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó tájékoztatásnak nem kell kiterjednie az árfolyamváltozás irányára, mértékére és valószínűségére.

Az ítélet ellen, annak megváltoztatása, keresetének teljesítése, valamint az alperes első- és másodfokú perköltségben marasztalása iránt a felperes terjesztett elő fellebbezést. Fellebbezésében sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem folytatott le bizonyítást, és nem tájékoztatta a peres feleket a bizonyítási teherről. Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az alperes a kölcsönszerződésben nem tájékoztatta őt kellő részletességgel az árfolyamváltozás kockázatairól, mert a tájékoztatás nem világos és nem érthető. Hangsúlyozta, hogy a kockázat áthárítása nem azonos a kockázat feltárásával, mert a kockázat megfelelő feltárása a szolgáltatott termék tulajdonságainak minden részletre kiterjedő leírása. Rámutatott, hogy a Hpt. különös tájékoztatási kötelezettséget ír elő az árfolyamváltozás kockázata vonatkozásában. Hivatkozott arra, hogy az Európai Unió Bíróságának (EUB) C-26/13. számú ítélete értelmében a feltétel akkor érthető és átlátható, ha a fogyasztó annak alapján képes értékelni a feltétel őt érintő gazdasági következményeit. Az ítélet kitér arra is, hogy az átláthatóság követelményét kiterjesztően kell értelmezni. Érvelése szerint a deviza alapú hitelezés a szokásostól eltérő feltétel volt, ezért az alperesnek kifejezetten fel kellett volna hívnia a felperes figyelmét a szerződés speciális, deviza elszámolásra vonatkozó tartalmára ahhoz, hogy az a szerződés részévé váljon. Ezt az alperes elmulasztotta, a felperes pedig nem kötötte volna meg a szerződést, ha előre látja, hogy több éves teljesítés után nem csökken, hanem növekszik a kölcsön felvételekor is kiszámíthatatlan tartozása. Kiemelte, hogy a bíróságok is eltérően ítélték meg, hogy a deviza alapú kölcsönök forint- vagy devizakölcsönnek minősülnek. Erre figyelemmel a felperes sem tudhatta, hogy minek és milyen kockázatát vállalja a szerződés megkötésével. Kifejtette, hogy a deviza alapú kölcsönök nem ítélték meg azonosan a deviza nyilvántartású kölcsönökkel. Álláspontja szerint az alperesnek a devizaforrás beszerzése céljából végzett pénzügyi műveletekre figyelemmel kellett volna feltárnia az árfolyamváltozás kockázatait. Ennek az alperes tájékoztatása nem felel meg, az csak formális, érdemi információt nem tartalmaz, nem tárja fel a valódi kockázatokat, nem írja le, hogy a kockázat miképpen hat a tartozásra. Okfejtése szerint az alperes tájékoztatása nem világos és érthető, mert annak alapján a felperes nem lehetett tisztában a kikötés hatásaival, következményeivel, ezért nem láthatta előre, hogy milyen okból, hogyan, milyen mértékben módosulhatnak a szerződésből eredő kötelezettségei az árfolyam változása miatt. Az volt az álláspontja, hogy az alperesnek arról is tájékoztatást kellett volna adnia, hogy hosszabb távon elenyésző a valószínűsége a forint erősödésének a svájci frankhoz képest, továbbá, hogy kifejezetten ki kellett volna terjednie arra, hogy a tartozás korlátlanul megnőhet, ebből fakadóan a fizetendő kamat és törlesztőrészlet korlátlanul nagyobb lehet. Előadta, hogy a 2008/48 EK Irányelv és az EUB C-186/16. ítélete értelmében a megfelelő tájékoztatást a szerződéskötés előtt, és nem a

szerződéskötéssel egyidejűleg kellett volna megkapnia. Hivatkozott arra is, hogy a kölcsönszerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja és a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján is érvénytelen, mert nem tartalmazza a törlesztőrészek összegét és esedékességét, és a törlesztőrészek összege az esedékesség időpontjának ismerete nélkül a szerződés feltételei alapján sem számítható ki. Indítványozta a per tárgyalásának felfüggesztését az EUB előtt C-51/17. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben marasztalását indítványozta. Hivatkozott arra, hogy az árfolyamváltozás kockázata a deviza alapú kölcsönszerződésekben kikötött főszolgáltatás része, amelynek tisztességtelensége a Ptk. 209. § (5) bekezdése és a Kúria 2/2014. Polgári jogegységi határozata alapján fő szabályként nem vizsgálható. Az árfolyamkockázatot a fogyasztóra hárító feltétel tisztességtelensége csak akkor vizsgálható, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor nem volt érthető és világos. Rámutatott, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás megfelelőnek minősül, ha nem kelti azt a látszatot, hogy a kockázat nem valós, vagy az nem kizárólag a fogyasztót terheli. Álláspontja szerint a perbeli kölcsönszerződés 7. pontjába foglalt nyilatkozat megfelel ennek e követelménynek. Kifejtette, hogy a felperesnek lehetősége lett volna aláírás előtt hazavinnie a szerződést tartalmazó okiratot, tanulmányozhatta volna annak tartalmát, mérlegelhetette volna a szerződés megkötéséből eredő kockázatokat, és további tájékoztatást is kérhetett volna. Okfejtése szerint a deviza alapú kölcsönszerződések esetében nem határozható meg a teljes futamidőre előre az összes törlesztőrészlet összege. Előadta, hogy a perbeli kölcsönszerződés tartalmazza az első törlesztőrészlet összegét, a további törlesztőrészek pedig kiszámíthatók az Üzletszabályzat 18.3.2. pontjába foglalt képlet alapján.

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezés hiányában első fokon jogerőre emelkedett része, ezért a Fővárosi Ítéltábla teljes terjedelemben bírálta felül az elsőfokú ítéletet /Pp. 228. § (4) bekezdés/.

A felperes fellebbezése megalapozatlan.

A felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértést valósított volna meg azzal, hogy nem folytatott le bizonyítást és nem adott tájékoztatást a bizonyítási teherről. Ezzel kapcsolatban az ítéltábla arra mutat rá, hogy a felperes a keresetét az árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó tájékoztatás hiányosságára alapította, de maga sem állította, hogy az alperestől a kölcsönszerződés 7. pontjába foglalttól eltérő tájékoztatást kapott volna. A Pp. 3. § (3) bekezdése alapján a bíróságot a bizonyításra szoruló tények tekintetében terheli tájékoztatási kötelezettség. Az, hogy a kölcsönszerződés 7. pontjába foglalt tájékoztatás megfelelő-e, elbírálható volt a szerződést tartalmazó okirat alapján, a felperesnek pedig nem volt olyan tényállítása, amely okirattal nem volt bizonyítható, és további bizonyítási eljárást tett volna szükségessé. Ezért a csatolt okiratok mellett a Pp. 193. §-ra figyelemmel további bizonyítás és tájékoztatás nem volt szükséges. Erre figyelemmel az ítéltábla nem találta indokoltnak az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését a Pp. 252. § (2) vagy (3) bekezdése alapján.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, a tényállásból levont jogi következtetéseivel, érdemi döntésével és a döntés ítéletben kifejtett indokaival az ítéltábla is egyetértett.

A felperes fellebbezésében foglaltakra figyelemmel az ítéltábla az alábbiakra mutat rá:

A felperes fellebbezésében olyan semmisségi okokra is hivatkozott, amelyek közül az egyiket az elsőfokú eljárásban nem tartotta fenn, a másakra pedig egyáltalán nem hivatkozott az elsőfokú eljárásban. A semmisségi okok fennállását a bíróságnak hivatalból is észlelnie kell, ezért az ítéletábra mindkét érvénytelenségi ok fennállását érdemben vizsgálta.

A perbeli kölcsönszerződés létrejöttének időpontjában hatályos, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés e) pontja szerint semmis az a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés, amelyik nem tartalmazza a törlesztő részletek számát, összegét, a törlesztési időpontokat.

A perbeli kölcsönszerződés rögzíti a havonta esedékes törlesztőrészletek kezdő összegét. A szerződés részévé vált Üzletszabályzat 21. pontja meghatározza a törlesztőrészletek esedékességének időpontját, mégpedig úgy, hogy az esedékesség napja minden naptári hónapban az a nap, amely számánál fogva megegyezik a hitelfolyósítás napjával, ha pedig az adott hónapban nincs ilyen nap, akkor a hónap utolsó napja. A kezdő törlesztőrészlet összegének és a törlesztőrészletek esedékességének ismeretében az Üzletszabályzat 18.3.2. pontja alapján kiszámítható a további törlesztőrészletek összege. Ezért a perbeli kölcsönszerződés vonatkozásában nem áll fenn a Hpt. 213. § (1) bekezdésében meghatározott érvénytelenségi ok.

Alapítanul hivatkozott a felperes arra is, hogy a felek által kötött szerződés a perbeli kölcsönszerződés megkötésének időpontjában hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 200. § (2) bekezdésébe ütközik, mert az nem a fogyasztási kölcsönszerződés szabályai alapján készült.

E körben az ítéletábra azt emeli ki, hogy a szerződési szabadság elvéből következően nem csak típusszerződések köthetők, hanem nem szabályozott atipikus szerződések is. Önmagában abból, hogy a deviza alapú lakossági kölcsönszerződés nem felelt meg mindenben a fogyasztási kölcsönszerződés szabályainak, nem következik, hogy a szerződés jogszabályba ütközik. A szerződés megkötésekor ugyan jogszabály még nem határozta meg a deviza alapú kölcsönszerződés fogalmát, de a 41/1997. (III. 5.) Korm. rendelet 11/B. § és 13. §-ában a THM számításával összefüggésben már megjelentek a szerződésre jellemző szabályok. A szerződéstípus fogalmának meghatározása pedig a Hpt. 200/A. § (1) bekezdésében 2010. szeptember 27-től szerepel is. Erre figyelemmel a szerződés teljes semmissége nem állapítható meg a Ptk. 200. § (1) bekezdése alapján sem.

A Ptk. 209. § (4) bekezdése szerint a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre.

A Kúria a 6/2013. Polgári jogegységi határozat 1. pontjában kifejtette, hogy a deviza alapú hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződések (a továbbiakban: deviza alapú kölcsönszerződések) egyik sajátossága az, hogy az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi.

A Kúria a 2/2014. Polgári jogegységi határozat 1. pontjában úgy foglalt állást, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem vizsgálható. E

rendelkezés tisztességtelensége csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó (a továbbiakban: fogyasztó) számára annak tartalma a szerződéskötéskor – figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is – nem volt világos, nem volt érthető. Ha a pénzügyi intézménytől kapott nem megfelelő tájékoztatás vagy a tájékoztatás elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli, a szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése tisztességtelen, aminek következtében a szerződés részlegesen, vagy teljesen érvénytelen.

A Hpt. 203. § (6) bekezdése úgy rendelkezik, hogy olyan lakossági ügyféllel kötött szerződés esetén, amely devizahitel nyújtására irányul, illetőleg ingatlanra kikötött vételi jogot tartalmaz, a pénzügyi intézménynek fel kell tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfél aláírásával igazolja.

A Hpt. 203. § (7) bekezdés a) pontja szerint a (6) bekezdésben meghatározott kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kell devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak hatását a törlesztőrészletre.

A 6/2013. Polgári jogegységi határozat 3. pontja értelmében a pénzügyi intézményt a jogszabály alapján az árfolyamváltozás kockázatával kapcsolatosan terhelő tájékoztatási kötelezettségnek ki kellett terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére, és arra, hogy annak milyen hatása van a törlesztőrészletre. A tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére.

A 93/13/EGK Irányelv 4. § (2) bekezdését értelmező C-186/16. számú ítéletében az Európai Unió Bírósága (EUB) is arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem tekinthető tisztességtelennek a szerződés elsődleges tárgyát meghatározó szerződési feltétel, ha azt világosan és érthetően fogalmazták meg. Az ítélet szerint az árfolyamváltozás kockázatát a fogyasztóra terhelő szerződési feltétel akkor tesz eleget az érthetőség követelményének, ha a pénzügyi intézmény megfelelő tájékoztatást ad a fogyasztónak. A tájékoztatás akkor tekinthető megfelelőnek, ha az nem csak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthető – a fogyasztó a tájékoztatás alapján nem csupán azt ismerheti fel, hogy fennáll az árfolyamváltozás kockázata, hanem fel tudja mérni e kockázatnak a szerződésben vállalt pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt gazdasági következményeit is.

A peres felek között létrejött kölcsönszerződés 7. pontjában az alperes felhívta a felperes figyelmét az árfolyamváltozás lehetőségére és az azzal járó kockázatra. Ennek a tájékoztatásnak az alapján a felperes tudomást szerzett az árfolyamváltozás kockázatának fennállásáról.

A kölcsönszerződés 7. pontjába foglalt tájékoztatása nem csupán az árfolyamváltozás lehetőségére és az azzal járó kockázatokra hívta fel a felperes figyelmét, hanem azt is tartalmazza, hogy a forint leértékelődése a törlesztőrészletek és a hátralévő tartozás összegét is növelheti. Ilyen módon a tájékoztatás kiterjed arra is, hogy az árfolyamváltozás kockázata milyen módon befolyásolja a felperes kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségét az árfolyam felperes számára kedvezőtlen változása esetén. Ennek alapján pedig a felperes fel tudta mérni, hogy mik lehetnek az árfolyamváltozás kockázatának a szerződésben vállalt pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt gazdasági következményei.

A perbeli kölcsönszerződés 7. pontjába foglalt tájékoztatás folytán a felperes nem gondolhatta alappal, hogy az árfolyamkockázat nem valós, és azt sem feltételezhette alappal, hogy az árfolyamváltozás kockázata őt csak korlátozott mértékben terheli.

A fogyasztói kölcsönszerződés megkötése a fogyasztói szerződést tartalmazó okirat felek általi aláírásával történik. Az adósoktól az adott helyzetben általában elvárható, hogy a szerződés aláírása – megkötése – előtt megismerjék a szerződés tartalmát, és tisztában legyenek azzal, hogy a szerződés megkötésével milyen kötelezettségeket és kockázatokat vállalnak. Ezért nem kifogásolható, ha a fogyasztóval szerződő fél magában a szerződésben ad tájékoztatást a fogyasztó szerződésből eredő kötelezettségeit lényegesen érintő kockázatról vagy egyéb körülményről – a fogyasztónak ugyanis lehetősége van arra, hogy ne kösse meg nyomban a szerződést, hanem előbb további tájékoztatást, magyarázatot kérjen, vagy más módon tájékozódjon a szerződésnek azokról a feltételeiről, amelyeket nem értett meg pontosan.

Mindezek alapján a perbeli kölcsönszerződés 7. pontjába foglalt, az árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó tájékoztatás megfelel a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében, a 6/2013. és a 2/2014. Polgári jogegységi határozatokban, valamint az EUB C-186/16. számú ítéletében támasztott követelményeknek, ezért a szerződésnek az árfolyamváltozás kockázatát kizárólag a felperesre hárító feltételei nem minősülhetnek tisztességtelennek.

Az EUB előtt C-51/17. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárásnak az a tárgya, hogy vizsgálható-e egyáltalán a fogyasztói kölcsönszerződésekben az árfolyamváltozás kockázatát kizárólag az adósra hárító szerződési feltételek tisztességtelensége. A per eldöntése szempontjából azért nincs jelentősége annak, hogy az EUB milyen döntést hoz a C-51/17. számon folyamatban lévő eljárásban, mert ha vizsgálható az árfolyamváltozás kockázatát kizárólag az adósra hárító szerződési feltételek tisztességtelensége, akkor a feltétel nem tisztességtelen a korábban részletesen kifejtett okok miatt, ha pedig nem vizsgálható, akkor a felperes keresete ebből az okból alaptalan.

Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján – a Pp. 254. § (3) bekezdésének alkalmazásával, utalva az elsőfokú ítélet helyes indokaira – helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság az ítéletében nem határozott a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt kereseti illeték viseléséről, ezért az ítéltábla a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét azzal egészítette ki, hogy a kereseti illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

A Fővárosi Ítéltábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelenül fellebbező felperest másodfokú perköltség megfizetésére, a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt fellebbezési illeték viseléséről pedig a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján határozott.

Budapest, 2018. március 1.

Világhyiné dr. Böcskei Terézia s. k.

dr. Lente Sándor s. k.
s. k.
előadó bíró

a tanács elnöke

dr. Csóka István
bíró